

KIBRIS'TAKİ 2019 AVRUPA PARLAMENTOSU SEÇİMLERİNDE TÜRKLER*

*Halis AYHAN***

Öz: Avrupa Parlamentosu'nun 2019 seçimleri, Güney Kıbrıs'ta yapılmıştır. Bununla birlikte Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Avrupa Birliği'ne üyeliği hukuki açıdan tartışmalı olduğundan Kıbrıs'taki Avrupa Parlamentosu seçimleri de ihtilaflıdır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin iki milletvekilliği hâlâ Rumlarca kullanılmakta, Avrupa Birliği de bu hukuksuzluğu kabul etmektedir. Kuzey Kıbrıs'tan da Avrupa Parlamentosu seçimlerine katılım olmuştur ancak kimse seçilememiştir. Yanı sıra Kıbrıs Türkleri, Rumların idaresindeki bu seçimlere meyilememiştir. Güney Kıbrıs'tan ise ilk kez bir Türk, bir Rum partisinden (ana muhalefet partisi komünist Emekçi Halkın İlerici Partisi'nden) seçilmiştir. Niyazi Kızılyürek, Kıbrıs'tan bugüne dek Avrupa Parlamentosu milletvekili seçilen ilk ve tek Türk'tür. Fakat adaylığı, hukuken sorundur. Dip dalga çözüm amaçlayan bu adaylık, Kıbrıs sorununun çözümüne katkı yapmadığı gibi durumu daha da karmaşıktır. Makalenin amacı, Kızılyürek'in adaylığının hukukiliğini irdelemenin yanında onun ve partisinin girişiminin etkisini incelemektir. Bu amaca varmak için ilk önce, GKRY'nin AB üyeliği ile 2019 seçimlerinin hukuki durumuna yer verilmiştir. Çalışmanın temel soruları şunlardır: Kızılyürek'in adaylığı yasal mıdır? Onun dip dalga girişimi başarılı olmuş mudur? Bu soruların yanıtları, sıklıkla Kızılyürek'in söylemleri ve yazıları, hem KKTC hem de GKRY resmî kurumları, ada basın yayın kuruluşları ile adada yaşayan paydaşlardan derlenen verilerin tahliline dayanmaktadır. Son olarak, toplanan verilerden hareketle çalışmanın temel savları tartışılmıştır. Çalışmada, Kıbrıs'ta bölgesel güçlerin iradesine aykırı bir dip dalga girişiminin başarılı olmayacağı sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Avrupa Parlamentosu Seçimleri, Kıbrıs, Kızılyürek, AKEL, Yasemin Hareketi.

The Turks in the 2019 European Parliament Elections in Cyprus

Abstract: Southern Cyprus' 2019 European Parliament elections has been a point of contention since the disputed membership of the Rum Administration of Southern Cyprus in the European Union. Rum Cypriots have taken control of two seats in the European Parliament that were formerly controlled by the Turkish Republic of Northern Cyprus, and the European Union has even approved of this illegal behavior. North Cypriot residents also participated in the elections, however no one was elected as Turkish Cypriots resisted the urge to vote in elections staged by the Rum Cypriot Administration. The main opposition and

* Makale Türü: Araştırma Makalesi

Makalenin Geliş ve Kabul Tarihleri: 01.08.2022 - 01.02.2023

** Doç.Dr., Kırıkkale Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Kırıkkale, Türkiye. E-posta: halisayhan@kku.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7188-585X.

communist Progressive Party of Working People picked thus, a Turkish man for the first time to run for office in South Cyprus. Niyazi Kızılyürek became the first Turk to date to represent Cyprus in the European Parliament however, there are legal issues with his candidacy that although sought a solution grounded on civil unrest, did not resolve the Cyprus Problem but, in fact, made it more complicated. The purpose of the article is to examine the legality of Kızılyürek's candidacy as well as the outcomes of Kızılyürek and his party's proposals. Primarily, the paper outlines the legal position of the 2019 elections and the RASC's EU membership. Then the study explores whether Kızılyürek's candidacy was legal? And whether his civil upheaval initiative has been successful. The paper utilized Kızılyürek's frequent speeches and writings; opinions of official bodies of both the TRNC and the RASC; island media outlets, and partners who reside on the island. Answering the primary claims of the study on the basis of collected data, the study comes to the conclusion that an uprising attempt in Cyprus against the wishes of regional powers would fail.

Keywords: Elections of the European Parliament, Cyprus, Kızılyürek, AKEL, Movement of Jasmin.

Giriş

Kıbrıs, kendine özgü hukuki bir yapıya sahiptir. İki farklı devletin bulunduğu adada her bir taraf, kendi yasalarını uygulamaktadır. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY)'nin tartışmalı Avrupa Birliği (AB) üyeliği, onun diğerine karşı göreceli üstünlüğünü bir kat daha artırmıştır. AB'nin cazibesinin Ada halkına GKRY üzerinden dağıtılması ve bu yaklaşımın sürdürülmesi, AB'nin arzuladığının aksi bir sonuç doğurmuştur. Birlik, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) vatandaşı olan Kıbrıs Türklerinin GKRY'ye yaklaşmasını ve GKRY hukuk düzenine dâhil olmasını istemiştir. Bir başka ifadeyle Türklerin¹ siyasi eşitliğin olmadığı Rumların egemenliğindeki devlet bünyesinde birleşmeleri istenmektedir. Fakat bu düşüncenin benimsenmesini çok az bir kesim üzerinde başarmıştır. AB'nin bir uzvu olan Avrupa Parlamentosu (AP) seçimlerine daha çok 'federasyon temelli birleşme yanlısı' kesim dâhil olmuştur. Bunu aslında AB de başarmamıştır. Çünkü bu kesim, hep var olmuştur; AB ile ortaya çıkmamıştır. AB etkisi sadece bu kesimi, 2000'lerde olduğu gibi, zaman zaman güçlendirmiştir. Son AP seçimleri göstermiştir ki AB ve birleşme yanlısı kesimler ve düşünceler, Ada'nın kuzeyinde eskisi kadar heyecan uyandırmamaktadır.

AP milletvekilliği/parlamenteriği, Kıbrıs'taki hem *kendine özgü* hukuki duruma hem de AB'nin normatif gücüne iyi bir örnek teşkil etmektedir. Devlet ve toplumun seçimlere katılımı; Kıbrıs'a ayrılan altı AP milletvekilliğinin ikisinin Türk toplumuna kullanılmaması, bu vekillikleri Rumların gasp etmesi, bir Kıbrıs Türkü'nün Rum partisinden aday olup olmaması durumları hukuken

¹ Çalışmada geçen 'Türk' ifadesi, 'Kıbrıs Türkleri'ni; 'Rum' ifadesi de 'GKRY'deki Rumları' nitelemektedir.

tartışma yaratmaktadır.

Ulusötelîğe (Transnasyonalizm) göre uluslararası ilişkiler, iletişim gibi toplumlar arası ilişkileri de kapsar. Bu akım, uluslararası ilişkilerin gündemini sadece askerî ve güvenlik konularından ibaret görmemekte; iktisadi, siyasi, hissi vb. toplumsal temasların da giderek önem kazandığını düşünmektedir. Dolayısıyla bu tarz ilişkilerde bulunanları, bir aktör olarak dikkate almaktadır. Bu çerçevede çok taraflı karşılıklı bağımlılık düzleminde yürüyen ilişkilerde pazarlık öne çıkmakta, (çatışan) taraflar çıkarını (azami) sağlamada karşı tarafla uzlaşmanın yollarını aramaya yönelmektedir. Bu da çatışmaları azaltan bir etki oluşturmaktadır (Arı, 2002, ss. 407-408). Kıbrıs'ta bu, 2019 seçim sürecinde dip dalga girişimiyle gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Zannımızca siyasi dip dalga girişimi, birey, sivil toplum kuruluşları ve geniş halk öbekleri gibi hükümet/resmiyet altı kesimlerin köklü siyasi değişimlere yol açabilmek amacıyla var olan sorunun çözümüne katkı için öncelik almalarıdır.

Çalışma, tümevarımla gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemin seçilmesinin nedeni, Kızılyürek'in ve Emekçi Halkın İlerici Partisi (AKEL)'in dip dalga girişiminin başarıya ulaşmaması olayının tümevarımla değerlendirildiğinde Kıbrıs'ta dip dalga girişiminin başarıya ulaşmayacağı genellemesini çıkarmaya imkân vermesidir. Çünkü Kıbrıs, Kıbrıs-ötesi bir sorundur. Sadece Kıbrıs'takilerin değil, Türkiye başta olmak üzere bölgenin diğer güçlerinin rızasıyla çözülebilir. Bu bağlamda çalışmanın sorunsalı, dip dalga girişiminin çözüme katkı yapıp yapmadığıdır. Kapsamı ise Kıbrıs'taki 2019 AP seçimleridir. Öncelikle seçim süreci ve Türk adayların durumu, irdelenmiştir. İkinci olarak partisinin görüşleriyle birlikte Kızılyürek'in adaylığı ve görüşleri, hukuki ve siyasi bakımdan tahlil edilmiştir. Makalenin alanyazına katkısı, Kızılyürek'in özellikle adaylığının hukuki olduğu savına yönelik eleştiriler bağlamındadır.

A. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nde AP Seçimleri

1095 seçim sandığının kurulduğu Kıbrıs'ta AP seçimleri, 26.05.2019'da yapılmıştır.

1. Hukuki Durum

GKRY, “Lefkoşa, Gazimağusa, Girne ve Larnaka ilçelerinin [KKTC] bölgelerinde yaşayan Kıbrıslı Türk seçmenlerin, bu hak için Kıbrıs'taki Pırgo, Flasu, Astromerit, Aydemet, Ledra Sarayı, Fenermeni, Lokmacı, Livadya, Güvercinlik ve Derinköy'de uğraş gösterecek olan özel oy kullanma merkezlerinden herhangi birinde seçim haklarını kullanabileceğini” belirtmiştir (GKRY Merkezî Seçim Hizmeti, 2019a). GKRY sadece Yunanistan, Belçika ve Birleşik Krallık'ta olmak üzere Kıbrıs dışında 21 sandık kurmuştur (GKRY Merkezî Seçim Hizmeti, 2019b).

GKRY İçişleri Bakanlığı, Ağustos 2018’de “Avrupa Parlamentosu Üyelerinin Seçimi 26 Mayıs 2019” başlıklı Türkçe bir açıklama yayımlamıştır. “Avrupa Parlamentosu Üyelerinin Seçilmesi İle İlgili Yasa m. 9(1)A gereği, [GKRY] yeni tip nüfus cüzdanına sahip olan ve Nüfus Kayıt Dairesi’nde kayıtlı adresi Kuzey’de olan 77.000’den fazla Kıbrıslı Türk’ün, AP seçimleriyle ilgili özel seçmen listesine resen dâhil edildiğinden seçme ve seçilme hakkına sahip olduğu” belirtilen açıklamaya göre “[GKRY] hükümetinin etkin kontrolü altındaki bölgede ikamet ettiklerini beyan edenlerinizin, seçmen listesine kayıt olmak için başvuru yapması” (GKRY Merkezî Seçim Hizmeti, 2018) gerekmektedir. Açıklamada Kıbrıs Türklerinin AP seçimlerine katılmalarının arzu edildiği zira bundan herkesin kazançlı çıkacağı da belirtilmiştir. Özetle 2000’den sonra GKRY kimliği alan -kimlik alırken GKRY’de ikamet gösterilmesi gerekmektedir- Kıbrıslı Türklere AP seçimlerinde oy kullanma imkânı tanınmıştır. Bunlar, 02.04.2019’a dek GKRY seçim kütüklerine kaydolmaları ya da Kuzey’den adres gösterip kimlikleriyle gelmeleri halinde oy kullanabileceklerdir (Kızılyürek, 20.01.2019).

2. 2019 Seçimleri

Seçimlere her iki kesimden toplam 13 oluşum ve bağımsızlar katılmıştır (GKRY Basın ve Enformasyon Dairesi, 2019). GKRY’de seçimlere katılım, %44.99 ile AB ortalamasının (%50.62) altında gerçekleşmiştir. Bu orana KKTC’de yaşayıp GKRY vatandaşı da olan yani çifte vatandaşlığa sahip olan ve oy kullanan Türkler de dâhildir. Katılımın düşüklüğünün temel sebepleri şunlardır: 1) Hem Kıbrıslı Türklerde hem de Kıbrıslı Rumlarda, Avrupa’da olan bizi ilgilendirmemekte görüşünün yaygınlığı (AKEL, 16.02.2019), 2) KKTC vatandaşı Türklerin, GKRY’ye dâhil olmak istememesi, 3) GKRY’de adayların genelde aynı kişilerden olması. Demokratik Seferberlik (DİSİ)’den Lefter Hristoforu, Sosyal Demokratlar Hareketi [EDEK]’ten Dimitri Papadakis, Demokratik Parti (DİKO)’dan Kostas Mavrides ve Eleni Theocharous, AKEL’den ise Neoklis Silikiotis mevcut AP milletvekilleri olarak yeniden aday gösterilmişlerdir. Bunların ilk üçü yani mevcut milletvekillerin %50’si tekrar seçilmiştir. Kıbrıs Türklerinin oy verdiği 11 Özel Seçim Merkezi’nde kayıtlı seçmen 80.862, oy kullanan 5.804 (%6,9), kullanmayan da 75.256 (%93,1) kişidir. Bu Türk sandıklarındaki sonuçlar şöyledir:

Çizelge 1. Türk Sandıklarından Çıkan Sonuçlar.

Sr	Parti	Oy	%	Sr	Parti	Oy	%
1	AKEL	4.076	77.98	6	DİKO	27	0.48
2	Yasemin Hareketi	1.335 ²	23.57	7	Yurttaşlar- Çevreciler	18	0.3
3	DİSİ	68	1.2	8	DİPA	16	0.27
4	Kıbrıs Sosyalist Parti	56	1	9	ELAM	14	0.2
5	EDEK	48	0.85	Toplam (Geçerli oy)		5.663	100

Kaynak (AKEL, 27.05.2019).

Buradan çıkan sonuç göstermektedir ki AKEL, Kızılyürek'i aday göstermenin karşılığını almış, üstün gelmiştir. Öyle ki Türklerden, Türk oluşumu olan Yasemin Hareketi'nin bile birkaç katı fazla oy almıştır.

Kıbrıs'taki 2019 ve önceki AP seçim sonuçlarının seyri ise şöyledir:

Çizelge 2. 2019 ve Öncesi AP Seçimlerinde GKRY'de Partiler ve Adadaki Türk Adaylar

Milletvekili Çıkaran Partiler	2004			2009			2014			2019		
	Oy		Mv	Oy		Mv	Oy		Mv	Oy		Mv
	Sayı	%		Sayı	%		Sayı	%		Sayı	%	
DİSİ	94.355	28.23	2	109.209	35.65	2	97.732	37.75	2	81.539	29.02	2
AKEL-Sol- YG	93.212	27.89	2	106.922	34.9	2	69.852	26.98	2	77.241	27.49	2
DİKO	57.121	17.09	1	37.625	12.28	1	28.044	10.83	1	38.756	13.8	1
GTE -For Europe	36.112	10.8	1									
EDEK- Yeşiller	36.075	10.79		30.169	9.85	1	19.894	7.68	1	29.715	10.58	1
Türkler ve Türklerin Ortaklığındaki Hareketler / Partiler												
Yasemin Hareketi										4.786	1.7	
Şener Levent							2.718	1.05				
Drasi / Eylem							2.220	0.86				
Kıbrıs Sosyalist Partisi							278	0.11		170	0.06	
Mehmet Hasan	681	0.2										

Kaynak: European Election Database, 2013; European Parliament, 2014; European Parliament, 27.05.2019; GKRY Basın ve Enformasyon Dairesi, 27.05.2019; GKRY Merkezî Seçim Hizmeti, 2014.

² Aynı kaynakta (AKEL, 27.05.2019) verilen 11 merkezdeki oylar ayrıntılı hesaplandığında Hareket'in oyu, 1.372 çıkmaktadır.

B. Türklerin Durumu

1. Türklerin AP’de Temsil Mücadelesi

Nisan 2013’te AP’nin 2012 Türkiye Raporu görüşmelerinde Yeşiller/Avrupa Hür İttifakı (Yeşiller/AHİ) ve Avrupa İçin Liberaller ve Demokratlar İttifakı (ALDİ)’nin KKTC’nin iki ‘gözlemci’ ile temsili yönündeki önergesi, AP’de İlerici Sosyalistler ve Demokratlar İttifakı (S&D)’nin desteğini çekmesi üzerine kabul edilmemişti. S&D Başkanı Hannes Swoboda, önergeyi desteklemek yerine, “bir kısım Avrupa vatandaşının (KKTC vatandaşı) AP’de temsil edilmemesinin kabul edilemez olduğuna, Kıbrıs Rum makamlarının bir sonraki AP seçimlerine katılımı için gereken düzenlemeleri yapıp, bu kesimin de AP’de temsilinin çözümünü oluşturması gerekliliği”ne dair bir yazılı açıklama yapmakla yetinmiştir (KKTC’nin, 2013). Dolayısıyla, Rum ve Yunan AP milletvekillerinin engellemeleri dikkate alındığında Türklerin temsili, yine bu üç kümenin desteğiyle mümkün olabilir gözükmektedir (KKTC’nin, 2013). Bugün (29.07.2022 itibarıyla), ALDİ’nin yerini alan ‘Avrupa’yı Yenile’ (AY) daha güçlü olup, 103 milletvekili ile AP’de üçüncü büyük kümedir. Yeşiller/AHİ de 2014’e göre güçlenmiştir. Her iki küme de 2014’e göre milletvekili sayısını toplamda 57 (AY 36, Yeşiller/AHİ 21) artırmıştır. Buna karşılık S&D, 145’e düşmüş yani güç kaybetmiştir. AP’nin ikinci, üçüncü ve dördüncü büyük gücü olan bu üç kümenin toplam milletvekili, 319’dur (S&D 145, AY 103, Yeşiller/AHİ 71). Bu sayı, AP tamsayısının yarısından az olup AP’de bir karar çıkmasını sağlayacak yeterlikte değildir.

Bir girişim de aynı yılın mayıs ayında gerçekleştirilmiştir. Üç KKTC milletvekili (Özgül Nami, Mehmet Tancer ve Teberükten Uluçay), AP Başkanı Martin Schulz’la temsil sorununu görüşmüştür. Komisyon’un Genişlemeden Sorumlu Üyesi Stefan Füle, Schulz’a Komisyon’un temsile sıcak baktığını belirtmiştir. Ama bir sonuç çıkmamıştır.

1960 Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası m. 63, Kıbrıs’ta Rum ve Türk bölgeleri olmak üzere iki seçim bölgesi öngörür. Kıbrıslı Türkler de Belçika tarzı bölgesel seçim istemektedir. Türkler için iki, Rumlar için dört milletvekilliği tahsis edilmelidir [31.03.2004 Birleşmiş Milletler (BM) Kapsamlı Çözüm (Annan) Belgesi, m. 7(2)]. Türkler bunu, mevcut yapı nedeniyle, Kuzey ve Güney seçim bölgesi şeklinde talep etmektedirler.

2. KKTC Vatandaşı Adaylar

GKRY’de AKEL bir Türk’ü, Kızılyürek’i aday göstermiştir. 3. sıradan aday (GKRY Basın ve Enformasyon Dairesi, 2019) olan Kızılyürek, AP milletvekili seçilmiştir.

KKTC’den de Türk adaylar vardır. Lakin bunlar, Rum partilerinden değil tamamı Türklerin oluşturduğu iki oluşumdan aday olmuşlardır. Bunlar aslında bir kısmı

KKTC'de oturan ancak aynı zamanda GKRY vatandaşı da olan Türklerdir. Bu oluşumlardan ilki, en çok aday göstereni ve en çok oy alanı *Yasemin Hareketi*'dir. Aynı zamanda aday olan Şener Levent önderliğindeki hareketin altı adayı olup bunlar; İbrahim Aziz, Öz Karahan, Zeki Beşiktepeli, Faize Özdemirciler ve Leyla Hüseyin'dir (GKRY Basın ve Enformasyon Dairesi, 2019). Adaylar içinde Aziz, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'nin GKRY aleyhine karar vermesini sağlayan ve bu nedenle de GKRY'nin seçime yönelik tutumunu değiştiren kişidir.³ 'Vatana ihanet'ten dolayı peşinde olduğu Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT)'dan kaçarak 1955'ten beri Rumlar arasında yaşamaktadır. Türk'üm dediği için AKEL'den dışlanmış bununla birlikte Türk tarafına/Türkler arasına da gelememektedir (Beratlı, 03.02.2019). Türkiye yanlısı olmadığı görülen Levent ise Türkiye'nin Zeytin Dalı Harekâtı için "Kıbrıs'tan sonra yeni bir işgal adımı" şeklinde manşet atan *Afrika* gazetesinin sahibidir. Kendisi, 2014 AP seçimlerinde bağımsız aday olmuş ancak seçilememiştir. Hareket, KKTC'de beklenenden daha az propaganda yapmıştır (Hasgüler, 06.05.2019).

Diğer bir oluşum olan *Kıbrıs Sosyalist Partisi* (KSP)'nin ise iki adayı vardır: Mehmet Birinci ve Kazım Halit (GKRY Basın ve Enformasyon Dairesi, 2019). 2002'de kurulan KSP, Türkiye karşıtı bir tutum içindedir. Bunu, 21.06.2019 tarihli açıklamasında "Türkiye'nin, Kıbrıs'taki çözümsüzlüğün baş mimarı olduğunu, işgalci olduğunu ve [GKRY]'nin deniz alanlarından K. Türkleri lehine pay istediği, bunu da gerekirse zorla alacağını" belirtmiştir (KSP, 21.06.2019).

AP'ye neden gitmek istedikleri konusunda çelişki içindedir. Bir yandan "AB emperyalizmi alaşağı edilmedikçe, ... ülkemiz Kıbrıs'ın ... yeniden birleştirilmesi ... çok zor bir iştir" (KSP, 25.04.2019) derken diğer yandan alaşağı etmeye çalıştığı düzene dâhil olmak için uğraşmaktadır. Partinin aslında KKTC'de siyasi bir tabana sahip olmadığı, son AP seçiminde aldığı 170 oydan anlaşılmaktadır.

Yasemin Hareketi, 8. olurken KSP ise bağımsızlar dâhil sonucu olmuştur (GKRY Basın ve Enformasyon Dairesi, 27.05.2019). Her iki oluşum da GKRY seçim barajı olan %1,8'i aşamamış ve AP milletvekili çıkaramamıştır.

3. Kızılyürek'in Adaylığı ve Adaylığına Dair Tartışmalar

a. AKEL'in Kıbrıs Sorununa Dair Görüşü

Partinin resmî ağ sayfasının üç dilinden biri de Türkçedir. GKRY'nin AP seçimlerinde en çok oy alan altı partisi (muhtemelen tüm diğer Rum partileri) içinde Türkçe yayın yapan sadece AKEL'dir⁴. AKEL'in ilaveten Türkçe

³ Bk. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) Basın ve Enformasyon Dairesi, "Kıbrıslı Türk Seçmenler", <https://euroelections2019.gov.cy/tr/faydal%C4%B1-bilgiler/>.

⁴ Bk. AKEL: <https://akel.org.cy/?lang=tr>. Diğerleri 31.07.2022 itibarıyla sadece Rumca sayfaya sahiptir.

Facebook sayfası da mevcuttur. İki dillilik, AKEL'in iki halkı yaklaştırma siyasasının bir ürünüdür.

1926'da kurulan Kıbrıs Komünist Partisi'nin devamı olan AKEL, 1941'de kurulmuştur. Resmî internet sayfasındaki bilgilere göre olaylara millî değil, ideolojik yaklaşmaktadır. Yorgo Grivas'ın yaptıklarının terörizm olduğunu açıkça belirtirken Türk kesiminde Rauf Denктаş ve arkadaşlarının kurduğu TMT'yi de ırkçı terör örgütü olarak nitelemektedir (AKEL, m. 29-31). Rum EOKA-B'nin terör eylemlerinin, Kilise'nin Makarios'un devrilmesi için yaptıklarının ve sonunda Yunan cuntası ile EOKA-B'nin ortaklığıyla gerçekleştirilen faşist darbenin Türk 'işgal'ine zemin hazırladığı görüşündedir (AKEL, m. 37, 41). Yine örneğin bir AP milletvekili aday, 15.02.2019'daki konuşmasında 'Helen şovenizminin cinayetleri' (AKEL, 21.02.2019) diyebilmektedir.

Madalyanın diğer yüzü, özellikle Türklerin görüşü, AKEL'in de milliyetçi bir parti olduğudur (Beratlı, 23.02.2019). Kızılyürek (2016, ss. 30, 54, 62, 63, 65-66, 87, 275, 451-454; 2005, s. 226) AKEL'in 1948'den beri gerek Enosisçi⁵ yaklaşımıyla gerekse başka şekillerde kendi milliyetçiliğini yaptığının kanıtlarını sergilemektedir.

AKEL'in Kıbrıs Sorununa Dair Görüşü bilindik Rum savlarıyla çevrilidir. Kıbrıs Barış Harekâtı'na karşı, harekâtın başladığı gün, 20.07.1974'te Türkiye'ye karşı savunma çağrısı yapmıştır. Nikos Sampson tarafından hapsedilen AKEL'liler bile serbest bırakılarak cepheye Türklerle savaşmaya gitmişlerdir (AKEL, 10.06.2014b). Ağ sayfasında "Kıbrıslı AKEL'liler Kıbrıs'ın bağımsızlığını korumak için işgalci Türklere karşı savaşmaya cepheye koşular. Ancak mücadele dengesizdi ve Atilla, Kıbrıs'ın %37'sini işgal etti. 1974'ten beri AKEL işgale karşıdır ve temel hedefi Kıbrıs'ın birliğini sağlamaktır" (AKEL, 10.06.2014a) demektedir.

Kıbrıs sorununun BM çerçevesinde, BM kararları ile 1977 ve 1979 (Yüksek Düzey) Doruk Anlaşmaları temelinde çözümü için mücadele etmektedir. BM kararlarında vurgulandığı gibi federasyon çerçevesinde iki tarafın siyasi eşitliğini desteklemektedir. Partiye göre "1990'dan sonra Kıbrıs sorununun çözümü daha zorlaşmıştır. Çünkü BM kararlarından sapma söz konusudur. Annan Belgesi bu sapmanın bir ürünüdür. AKEL, Türkiye'nin AB'ye girme arzularına koşul olarak, Kıbrıs'ın AB'ye girmesinin çözümü kolaylaştıracağı, çözüm için ek 'silahları' sunabileceği düşüncesiyle GKRY'nin AB'ye girmesini desteklemiştir. AKEL'in Kıbrıs sorununa dair görüşündeki en önemli unsur, Kıbrıslı Rumlar ile Kıbrıslı Türkler arasında yeniden yakınlaşmadır. Bu nedenle Kıbrıs'ın birleşmesine inanan Kıbrıs Türk partileriyle temasa büyük önem vermektedir" (AKEL, m. 44-

⁵ Enosis'in sözcük anlamı "birleşme"dir. Siyasi olarak ise Yunanistan'ın Kıbrıs ile ülkesel birleşmesi; Kıbrıs'ı ilhakıdır.

46, 49-50, 51-52). AKEL'in 'birleşik Kıbrıs' ve 'yeniden yakınlaşma' kapsamında KKTC tarafından etkileşimde olduğu oluşumlar, daha çok Cumhuriyetçi Türk Partisi (CTP),⁶ Birleşik Kıbrıs Partisi ve Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası'dır.

AKEL'e göre Kıbrıs sorununun çözümü şu noktaları kapsamalıdır:

1. Türk askeri ile yerleşiklerin⁷ Ada'dan ayrılması, [resmî tutumlarda nüfusun 4'e 1 oranına saygı gösterilmesini istemektedir (Beratlı, 23.02.2019)]
2. [GKRY]'nin birliğinin, toprak bütünlüğünün ve egemenliğinin sağlanması,
3. Kıbrıs'ın bağımsızlığına ve bağlantısızlığına saygı gösterilmesi,
4. Tek yanlı müdahale hakkı olmadan, BM tarafından uluslararası genişletilmiş güvencelerin sunulması,
5. Tüm göçmenlerin kendi evlerine ve mülklerine dönüş dâhil Kıbrıslıların özgürlüklerine saygı (AKEL, m. 45),
6. Özlü toprak düzenlemeleri (Maraş ve Güzelyurt'un Rum idaresine verilmesi dâhil).

Siyasi eşitlik üzerine kurulu iki bölgeli ve toplumlu ancak tek egemenliği-uluslararası kişiliği-vatandaşlığı olan birleşik Kıbrıs yanlısıdır (AKEL, 07.06.2015). Kıbrıs'ın birleşmesi, müzakerelerinin yeniden başlaması ancak bunun sil baştan değil Dimitri Hristofya-M. Ali Talat görüşmelerindeki uzlaşının (altı başlığın 3'ünde uzlaşıldığı görüşündedir) temel alınması gerektiğini savunmaktadır. Genel Yazmanı Andros Kiprianu, Kıbrıs hükümetinin Türklerin Kıbrıs'ın doğal zenginliklerindeki haklarına saygı gösterme ve bu yönde anlaşmaya varma hedefiyle müzakerelere başlayacağını BM, AB ve diğer uluslararası birimlere ilan etmesi gerektiği görüşündedir (AKEL, 12.07.2019). AKEL'e göre "Kıbrıs sorununun çözümünde en büyük sorumluluk Türkiye'dedir" (AKEL, 07.06.2015).

AKEL, taksime karşıdır. Kiprianu, 22.02.2019'da neden karşı olduklarını şu şekilde ifade etmektedir: "Taksim, Kıbrıs topraklarının neredeyse %40'ının ve [GKRY] Münhasır Ekonomik Bölgesi'nin yaklaşık %60'ının Türkiye'ye verilmesi; Türkiye ile 180 km²'lik kara sınırı; denetimsiz daha çok yasadışı nüfus taşınması; geriye ne bir karış toprak, ne de bir mülk alınması; Türkiye'nin askerinin Ada'dan ayrılmaması; yasadışı devletin konumunun yasa dışı olmaktan tanınmayan olmaya yükselmesi ve zamanla tanınmaması yükümlülüğünün tanınma hakkına dönüşmesi yani statükonun yıllardır çabaladığımızın aksi

⁶ CTP, Kızılyürek'in KKTC'deki çalışmalarına etkin katılmıştır (Havadis Kıbrıs, 2019).

⁷ Rumlara göre yerleşikler, Hârekat sonrası, yönlendirmeye Türkiye'den gelecek Kuzey Kıbrıs'a yerleşen Türklerdir.

yönünde değişmesi olasılığı demektir. Sonunda, Türkiye yanı başımıza yerleşirse, adanın tümünü denetimi altına almayı hedefleyecektir” (AKEL, 23.02.2019).

AKEL, bazı çelişiklere sahiptir. Annan Belgesi halkoylamasındaki tavrı ile birleşmeci görüşü birbirine tezdır. O zamanlar AKEL’in bu halkoylamasındaki kararı, Kıbrıs’ın birleşmesinin anahtarıdır. En büyük partilerden DİSİ ‘evet’ kararı almıştır. AKEL’in aynı yönde bir karar alması halinde Rum Kesimi’nde lehte sonuç çıkması büyük olasılıktır. Halkoylaması öncesinde AKEL Genel Yazmanı Hristofya: “Evet diyeceğiz” diye kesin konuşmuştur (Düzgün, 2008, ss. 200-201, 207) ama 1) BM Genel Sekreteri’nin dengesizce Türk tezlerinden yana olduğu, 2) Belgenin adil olmadığı 3) Rumların endişelerini gidermek ve belgedeki boşlukları müzakere etmek için halkoylamasının ertelenmesi talebinin reddedildiği gerekçeleriyle Annan Belgesi’ne ‘hayır’ oyu kullanma çağrısı yapmıştır (AKEL, m. 50). AKEL’in kararından sonra Rumların ‘hayır’ diyeceği kesinleşmiştir (Düzgün, 2008, s. 216). Bir başka çelişkisi de yabancı askerlere dairdir. Kiprianu, 12.07.2019’da BM Genel Kâtibi’nin, Kıbrıs Barış Gücü’nün görev süresinin 31.01.2020’ye dek uzatılması önerisinden memnuniyet duyduğunu belirtmiştir. Her işgale karşı olduğunu ve Ada’daki tüm yabancı askerlerin çekilmesi gerektiğini belirten AKEL’in bu karara sevinmesi düşündürücüdür. Yine AKEL, Kıbrıs sorununun çözümü için Türk askerinin çekilmesi şartını beyan ederken Yunan askerleri ve yerleşikleri ile parayla vatandaşlık verilen yabancıların Ada’dan ayrılmasından hiç bahsetmemektedir.

AKEL’in Enosis konusunda son zamanlardaki düşüncesinde bir netlik yoktur. Buna karşılık gerek tarihî gerekse güncel bazı bulgular, partinin bu konudaki niyetini açığa çıkarır niteliktedir. 1941’deki kurultayının hemen ardından AKEL’in ilk Genel Yazmanı Plutis Servas’ın yaptığı ilk iş, valiye gönderdiği mektupla, Enosis talep etmek olmuştur. 1949’da BM’ye Enosis talebini götüren de yine AKEL’dir. 1962’deki 10. Kurultay’ında bağımsızlığı savunmakla birlikte aslında bir halkoylamasıyla demokratik yoldan Enosis’e işaret etmiştir. 1964’te AKEL, yine Enosis siyasetine dönmüştür (Kızılyürek, 2016, ss. 451-452). Partinin 1966’daki 11. Kurultay kararı da Enosisi desteklemektedir (Tamçelik, 1998, s. 32). Özetle, kuruluşundan 1974’e dek yılmadan Enosisi savunmuştur. Bugün AKEL, 1964-67 arasındaki Enosis siyasetlerini eleştirmekle birlikte (AKEL, m. 34, 56), 1950’deki birleşme halkoylamasına hâlâ sahip çıkmakta (AKEL, m. 21) ve BM’ye başvurularından övgüyle bahsetmektedir (AKEL, m. 22). AKEL, ilhâk siyasetini akıllıca yürütmektedir. Söylemde, ‘ilhak’ yerine ‘kendi kaderini tayin’ kavramını yeğleyen parti, bunu uluslararası alanda da savunmuştur. Kendi kaderini tayinin de esasen ilhaki gerçekleştireceğini bilmektedir (Tamçelik, 1998, s. 10). Bu nedenle Kuzey ve Güney’in birleşmesi olarak addettiği ‘vatanın birleşmesi’ söylemi, bu birleşmeden sonra zihni-siyasi boyutta ‘Kıbrıs-Yunanistan birleşmesi’dir. Pek çok kez vurguladığı ‘bağımsızlığın tamamlanması’ ifadesi de bu anlamdadır.

b. Siyasi Boyut: Kızılyürek'in Adaylığına Dair AKEL'deki ve KKTC'deki Tartışmalar

Kızılyürek'in adaylığı, Kıbrıs'ta oldukça fazla tartışmaya yol açmıştır. Bu tartışmaları; AKEL ile Rumlar ve KKTC'deki Türkler açısından ayrı ayrı sunmak, konunun daha net anlaşılmasını sağlayacaktır.

i. AKEL ve Rumlar

Kiprianu, 26.01.2019'da yaptığı AP aday sunumu konuşmasında, “Kızılyürek, Kıbrıs sorununun üzerinde anlaşmaya varılmış ilkeler temelinde çözümünün başarılması gereksiniminde ... bizimle aynı düşünceleri paylaşmaktadır” (AKEL, 26.01.2019) diyerek Kızılyürek'in adaylığını savunmuştur. AKEL'in adaylarını Türklere tanıtım toplantısında ise Kiprianu, şöyle demiştir:

AKEL'in aday listesinde Kıbrıslı Türk olması sembolik değildir. AKEL'in aday listesinin iki toplumlu karakteri on yıllardır bize dayatılmaya çalışılan ideolojik ve siyasal taksimi en nihayet aşabilme mücadelelerimizin devamıdır. ... Kıbrıs için vizyonumuz aday listemizde bir Kıbrıslı Türk adayın yer almasından çok ilerisini hedeflemektedir. ... net bir şekilde ifade ediyoruz: Hayır, iki toplumlu aday listesi Kıbrıs sorununun çözüm modelini teşkil etmemektedir. ... Niyazi'nin kendisinin de kaydettiği gibi, onun adaylığı bir Kıbrıslı Türk yurttaşın adaylığıdır; bu adaylık ne Kıbrıslı Türk toplumunun toplum olarak adaylığıdır, ne de Kıbrıslı Türk toplumunu toplum olarak temsil etme hareketidir. ... Ankara'nın mengenesine karşı ilerici Kıbrıslı Türklerin mücadelesiyle bir siyasi dayanışma inisiyatifidir. ... Avrupa Parlamentosu seçimlerinde aday listemizin iki toplumlu olması kararı “Kıbrıslı Rumlar ve Kıbrıslı Türkler yönetimi paylaşıp ortak vatanlarını birlikte temsil edebilirler” mesajını göndermeyi isteyen bir siyasi harekettir (AKEL, 16.02.2019).

Görüldüğü üzere AKEL, bir Türk'ün aday gösterilmesini 'taksim karşıtı, birleşme yanlısı' siyasasını kanıtlamasının bir aracı olarak görmüştür. Kiprianu, 20.05.2019'daki seçim konuşmasında 'AKEL'e Türkiye yanlısı olduğu iftirasına, Cumhurbaşkanı Niko Anastasiadis'in Türk oylarını 'ödünç oylar' olarak nitelenmesine ve DİSİ'nin Kızılyürek'i Türkiye'nin casusu görmesine' “Hem yurdumuzun yeniden birleşmesini isteyip hem de çözüm ve yeniden birleşmeyi savunan Kıbrıslı Türk yurttaşlarımızı Türkiye'nin casusları olarak görmeleri nasıl mümkün olabilir?” (AKEL, 20.05.2019) diye sorarak adaylığa karşı çıkanların tutarsızlığını ortaya koymuştur. Milliyetçi ve taksimci kesimlerin kışkırtmalarına karşı cesaret ve kararlılıkla bu adımların sürdürüleceğini belirten AKEL'e göre bir Türk'ü aday göstererek tarihî bir adım atılmış, iki tarafın aşırı sağcılarının adaylığa karşıtlığına rağmen bu tercihi halkça benimsenmiştir (AKEL, 29.06.2019).

AKEL, AP seçimlerine katılmaya karar veren Kıbrıs Türklerine yönelik bilhassa Anastasiadis'in küçümseyici sözlerini kınamış ve Türklerin seçimlere

katılımından memnun olmuştur: “Bu katılımın işgali ve taksimi ortadan kaldıracak, ülkeyi ve halkı ilgili BM kararlarında belirtildiği şekilde siyasi eşitliğin olacağı iki bölgeyi iki toplumlu bir federasyon çerçevesinde yeniden birleştirecek çözüme ulaşma” (AKEL, 29.06.2019) çabası olduğunu belirtmiştir. Konuşmalarda ve açıklamalarda ‘taksim ve işgal yanlılarına bir yanıt olacaktır’ şeklindeki ifadeler, sıklıkla kullanılmaktadır. Fakat Türk sandıklarından çıkan oylar göstermektedir ki oy kullanan Türk seçmenin sayısı, 6.000’i bile bulmamaktadır. Dolayısıyla Türk tarafındaki katılım, oldukça düşük kalmıştır. Bu, KKTC’dekilerin, AKEL ve diğer birleşme yanlısı Türkler ile KKTC’yi yok sayan kesimlerin ‘Avrupalıyız’, ‘oyumun farkındayım’, ‘oyumuz sesimizdir’ ve ‘Kuzey’deki yapının çöküşünü ilan etmeye hazırlanıyoruz’ tarzı oldukça iddialı söylemlere itibar etmediklerini göstermektedir (Hasgüler, 03.06.2019).

Ayrıca adaylık, çözümü değil aksine çözümsüzlüğü artırmıştır. Toplumların seçime ayrı listelerle girmesi, anayasal gereklilikten artık ‘fert’ olarak girebileceği de bu örnekten hareketle savunulabilecektir. Dolayısıyla siyaseten eşit ‘toplum’ değil, Rumların içinde azınlık olarak yaşayıp aday olabilecek Türk ‘fert’lerin varlığına evrilmeye kapı aralamaktadır. Son olarak, Talat ve partisi CTP’de tecessüs eden, 2000’lerde oldukça ses getiren KKTC tarafındaki birleşme yanlılarının 5.000 oylara kadar gerilediğini göstermektedir (Hasgüler, 03.06.2019).

AKEL, AP seçimlerinde 2016 seçimlerine göre güçlendiğini ancak bu seçim sonuçlarının milliyetçiliğe ve taksime geçit verilmemesi için partinin sorumluluğunu artırdığını belirtmiştir (AKEL, 29.06.2019). AKEL, 2014 AP seçimlerine göre oyunu %0.51 artırmıştır ancak yapılan masraflar ve çabalar, buna değmiş midir? Evet, çünkü bu sayede AKEL hem bir önceki AP seçimlerindeki oy kaybını kısmen telafi etmiş hem de DİSİ ile arasındaki makası daraltmıştır.

Kızılyürek (21.04.2019) ise AKEL’in tabanının bir Türk’ün aday gösterilmesinden büyük memnuniyet duyduğunu; Rumların alt tabakalarındakilerin sevecen yaklaştığını ancak orta sınıf Rumlar arasında rahatsız olanların daha fazla olduğunu belirtmektedir. Mayıs 2019’daki konuşmasında da “Bu çabamızın daha başından itibaren öncü bir adım attığımızı biliyordum. AKEL’in aday listesinde yer alan ilk KıbrıslıTürk olarak bunun çeşitli tepkilere yol açacağına tamamen bilincindeydim” (AKEL, 21.05.2019) diyerek tepkilere hazırlıklı olduğunu ima etmiştir. Kızılyürek, seçim sonrasındaki konuşmasında, adaylığı boyunca pek çok kuşkuyla mücadele etmek zorunda kaldığını söylemiştir (AKEL, 30.05.2019).

GKRY’de adaylığına en çok karşı çıkan kesimler, bekleneceği üzere ırkçılar (ELAM- Rum Ulusal Halk Cephesi ve Millî Kurtuluş Hareketi) ile hem Rum siyasetinde liderliği kaybetme hem de bir Türk’ün seçilme olasılığından dolayı Anastasiadis ve partisi DİSİ olmuştur (Kızılyürek, 19.05.2019).

ii. KKTC'deki Türkler

Daha çok federal birleşme karşıtlarından tepki alan Kızılyürek'in adaylığına temelde 'Rumların oyununa veya üniter devlet amacına hizmet' ettiği gerekçesiyle karşı çıkmıştır. AKEL üyesi olmamasına rağmen aday gösterilmesi düşündürücüdür. Hatta federal çözüm yanlıları arasında bile adaylığına kuşkuyla bakan kesimler vardır. KKTC eski başbakanı Ferdi S. Soyer, bunlardandır. Soyer (2019), bu adaylığın üniter devlet mantığındaki -her ne kadar Kızılyürek buna karşı olsa da- GKRY yöneticilerine koz verme olasılığının ciddi endişe kaynağı olduğu görüşündedir.

KKTC Cumhuriyet Meclisi'nde adaylık ele alınmıştır. 21.01.2019 tarihli konuşmalar göstermiştir ki hükümet ve milletvekillerin genel tavrı, Kızılyürek'in adaylığının KKTC halkını temsil etmediği ve bireysel olduğu yönündedir. 11 Mart'taki oturumda da Ulusal Birlik Partisi (UBP) Genel Başkanı Ersin Tatar, adaylığın bir 'adatmaca' olduğunu belirterek Kızılyürek'in AKEL'in diğer adaylarıyla birlikte KKTC'de seçim çalışması yapmasını eleştirmiştir (Havadis Kıbrıs, 2019).

Ulusötesi kuram açısından Kızılyürek'in adaylığında, devlet ötesi ve askerî-güvenlik dışı bir alanda birey-toplum merkezli bir eylem söz konusudur. Birey-toplum etkileşimli dip dalga girişimde pazarlıklarla toplumlar arası uzlaşa ve yakınlaşma amaçlanmaktadır. Bu da karşılıklı bağımlılıktan kaynaklı bir güdü olarak gözükmektedir. Çünkü Kızılyürek ve partisi AKEL'in Türk oylarına ihtiyacına (zira rakibi DİŞİ karşısında galibiyet aramaktadır) karşılık gerek birleşme yanlısı gerekse seçime katılan Türk kesimi de uluslararası görünürlüğe ve kabule gereksinim duymaktadır. Kızılyürek'in AP milletvekilliğinin kazan-kazana yol açması öngörülmüştür.

Beratlı'ya (02.06.2019; 09.02.2019) göre Kızılyürek'in adaylıktaki amacı, seçkinlerin çözemediği Kıbrıs sorununu bir emekçi dip dalgasıyla çözmeye zorlamaktır. Dolayısıyla adaylığının siyasi bir amacı vardır. Adaylığıyla hem Kıbrıs'taki barışa hem de Türkiye ve Yunanistan arasında bir yumuşamaya katkı yapabileceği beklentisi vardır (Soyer, 2019). Dip dalga çözüm düşüncesinin bir diğer uzamı, KKTC 2020 Cumhurbaşkanlığı seçimidir. Bu adaylığın, federasyon yanlısı Cumhurbaşkanı Mustafa Akıncı'nın tekrar seçilmesine katkı yapması öngörülmüştür (Taçoş, 2019). Nitekim Tatar, Meclis'te Kızılyürek'in adaylığı kararının, Akıncı'nın AKEL Genel Yazmanı ile görüşmesi⁸ sonrasında alındığını belirtmiştir.

⁸ Kiprianu, 22.11.2018'de Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ile Ankara'da görüşmüştür. Bu görüşmeden iki ay sonra da bir Türk, aday gösterilmiştir. Adaylık ile bu görüşme arasında bir bağ var mıdır?

Beratlı (10.02.2019), Kızılyürek'in hatasının süren bir çatışmanın tam ortasında sanki sorun bitmiş ve çözüm olmuş gibi davranması olduğunu sav etmektedir. O, bu adaylığıyla 'yarışan iki milliyetçilik' arasında Rum milliyetçiliğine üstünlük sağlamıştır.

Stefanu, KKTC tarafının, özelde de KKTC Meclisi Başkan Yardımcısı Zorlu Töre'nin, Kızılyürek'in adaylığından rahatsız olduğu görüşündedir. Zira AKEL'e göre Töre ve partisi UBP, bu adaylığın savunduğu iki ayrı devlet söylemini yıkmasından dolayı rahatsızdır (AKEL, 29.05.2019). Son bir eleştiri de asimilasyona yöneliktir. Bir Türk'ün Rum partisinden aday gösterilmesi, Tasos Papadopoulos'un 'osmosis' dediği 'Kıbrıslı Türkleri içine alarak eritme' siyasasının hayata geçirilmesi olarak görülmektedir. Destekleyenlerin sebebi ise adaylığın sadece çözüme kapı aralayacağıyla sınırlıdır (Soyer, 2019).

c. Kızılyürek'in Adaylığının Hukuki Boyutu: Savlar ve Karşı Savlar

Kızılyürek'in adaylığının hukukiliği, onun savları üzerinden ortaya konulabilir. Savları şunlardır:

1. "AB'nin bir uygulamasına Kıbrıslı Türklerin 1960 Anayasası'nı ileri sürerek karşı çıkmaları saçmadır. AP seçimleri, 1960 Kıbrıs Anayasası'na göre yapılmadığı için mezkûr anayasadaki uygulamanın bu seçimler açısından hiçbir hükmü yoktur." Bu hususu şu sözlerle belirtmektedir: "1960 Anayasası'na göre, "iki toplumun ayrı ayrı seçme ve seçilme hakkına sahip olduğu doğrudur." Fakat hem "1960 Anayasası millî seçimlerde bile bazı durumlarda geçerliliğini kaybetmiştir" hem de

Avrupa Parlamentosu hem etnik/ulusal hem de ulus-ötesi bir parlamentodur. ... AB yurttaşı herkes, sadece doğup büyüdüğü ve yurttaşı olduğu ülkede seçme seçilme hakkına sahip değildir. İkamet ettiği herhangi bir AB ülkesinden de aday veya seçmen olarak seçime katılabilir.

Ben yıllardan beri Kıbrıs'ın güneyinde ikamet ediyorum, orada çalışıyorum. Seçime de etnik kimliğimle, yani Kıbrıslı Türk olarak veya Kıbrıslı Türklerin adına değil, şahıs olarak AKEL listesinden giriyorum (Kızılyürek, 27.01.2019).

2. "Kıbrıs, AB üyesi olduktan sonra, AB müktesebatı anayasaların üstünde olmuştur" (Kızılyürek, 27.01.2019; Beratlı, 06.02.2019).
3. AİHM'in *Aziz v. Kıbrıs* kararına¹⁰ atıfla, kendisinin Güney'de yaşadığını, bu nedenle de gerek AP gerekse Temsilciler Meclisi seçimlerinde seçme ve seçilme hakkına sahip olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla adaylığının meşruiyetini savunmaktadır (Kızılyürek, 27.01.2019).

⁹ (Kızılyürek, 27.01.2019). Muhtemelen bu sözüne binaen Beratlı (02.06.2019), Kızılyürek'in bu aykırılığı ve adaylığının yanlışlığını örtük bir şekilde kabul ettiğini belirtir.

¹⁰ Bk. 22.06.2004 tarih ve 69949/01 başvuru nolu *Aziz v. Kıbrıs* Kararı.

Kızılyürek'in savlarına karşı şu hususlar ileri sürülebilir:

1. Savına Dair: Kızılyürek'in bu savında doğrudan alıntılar kısmında belirttikleri doğrudur. Lakin çıkardığı anlam yanlıştır. 1959-60 Antlaşmaları gerek Cumhurbaşkanlığı ve Cumhurbaşkanı Yardımcılığı (Garanti Antlaşması m. 1; 1960 Anayasası m. 39) gerekse Temsilciler Meclisi için (Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Temel Yapısı m. 6; 1960 Anayasası m. 62) Türk ve Rum tarafların kendi toplumlarınca ayrı ayrı seçilmelerini öngörür. 1960 Anayasası m. 63(1) "Rum Cemaati üyeleri yalnız Rum seçim listesine ve Türk Cemaati üyeleri yalnız Türk seçim listesine kaydedilebilirler"¹¹ şeklindedir.

[Kıbrıs Cumhuriyeti]'nin AB üyeliği kabul edilse bile, AP seçimleri de ayrı ayrı yapılmalıdır. Kıbrıs'taki genel ve yerel seçimlere yönelik bu düzenleme, şu gerekçelerle AP seçimlerine teşmil edilebilir: 1) Mantıki gerekçe: Genel ve yerel seçimler gibi AP seçimleri de iş itibarıyla bir 'seçim'dir. Seçenlerin iradelerini ortaya koyduğu bir seçme işi, her üç tür seçimde de vardır. Aynı işe aynı yöntemin kıyasen uygulanması mantık dâhilindedir. Hukukta kıyas vardır. Antlaşmaların ve Anayasa'nın hazırlandığı 1959-60 şartlarında, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin AB üyeliği ve AP seçimleri söz konusu olmadığından, Cumhurbaşkanlığı ve Yardımcılığı ile Meclis seçimlerinin ayrı ayrı yapılması hükümlerine binaen 2004'ten itibaren gerçekleşen AP seçimlerinin de ayrı yapılacağı kıyasen anlaşılır. 2) Hukuki gerekçe: Gerek Annan Belgesi m. 7(2)'de gerekse çeşitli belgelerde Türklere iki milletvekilliğinin tahsis edilmesi, Kıbrıs'ı kuran uluslararası anlaşmalardaki ve 1960 Anayasası'ndaki 'iki toplumlu' ayrımın dikkate alınmasının sonucudur.

Dolayısıyla Türk'ün Türk listesinden seçime girmesi gerekmektedir. Bir Türk'ün bir Rum partisinin seçim listesinden aday olması, mezkûr anayasaya ilaveten 'AB 2003 Katılım Antlaşması'nın 10. Ortaklık Protokolü'ne, AB'nin kendi seçim müktesebatına, Annan Belgesi'ne ve 11 Şubat 2014 Ortak Açıklama Belgesi'ne de aykırıdır¹². Annan Belgesi m. 3(3), 7(2) ve Ek I: Birleşik Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası m. 22(3)'ün ruhuna aykırıdır¹³. Keza Annan Belgesi'nde, 'Anayasa ve Kuruluş Antlaşması'nın herhangi bir maddesi bir kişinin kökeninin dayandığı

¹¹ 1964 tarihli mevcut GKRY Anayasası m. 94 de bu yöndedir.

¹² (Beratlı, 02.06.2019). 11 Şubat Belgesi için bk. KKTC Cumhurbaşkanlığı.

¹³ Madde 3(3): "Kıbrıslı Rumlar ve Kıbrıslı Türkler tarafından ayrı ayrı seçilecek Senatörlerin seçimleri dışında, federal düzeydeki siyasi haklar, Kurucu Devlet dâhili vatandaşlık statüsüne dayalı olarak kullanılır"; m. 7(2): "Her bir Kurucu Devlet meclisinden gelen temsilciler, geçici Federal Meclis (24 Kıbrıslı Rum, 24 Kıbrıslı Türk) ve Avrupa Parlamentosu'nda (dört Kıbrıslı Rum, iki Kıbrıslı Türk) yer alırlar"; öngörülen anayasa m. 22(3) ise "Senato eşit sayıda Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk senatörden oluşur. Senatörler, Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türkler olarak ayrı ayrı oy kullanan Kıbrıs vatandaşları tarafından, nisbi temsil temelinde ve yasaya uygun olarak seçilirler" şeklindedir.

parça devleti kastettiğinde, ana ölçütün kişinin sahip olduğu parça devlet vatandaşlığı' olduğu belirtilir (Çolak, 2003, ss. 65-66).

AB ve BM, 2004'te Kuzey ve Güney'de ayrı halkoylaması yapılmasını desteklemiştir. Bununla Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası'nın iki bölgeliliği, bu itibarla Türk adayların seçiminin Kuzey'de, Rum adaylarınınkinin de Güney'de yapılması gerekliliğini/yasallığını kabul etmiş olmaktadır.

2003 tarihli AB - GKRY Katılım Antlaşması'nın 10. Protokolü'nün Girişi'nin 6. Paragrafı “Yukarıda belirtilen bölgelerle Kıbrıs Cumhuriyeti'nin etkin kontrolünde olan bölgeler ve Doğu üsler bölgeleri arasındaki hatta uygulanacak ilgili AB yasalarının maddelerinin uygulanma şeklini belirlemenin gerekli olduğunu göz önüne alarak”¹⁴ şeklindedir. Bu, ‘Kıbrıs Cumhuriyeti’nin etkin denetiminde olmayan bölgelerde (KKTC ve üsler) yaşayan kişilere AB kurallarının nasıl uygulanacağını belirlenmesine ihtiyaç olduğunun’ kabul edildiği anlamındadır. Madde 1 de “AB müktesebatının uygulanması Kıbrıs Cumhuriyeti Hükümetinin etkin kontrolü dışında bulunan Kıbrıs Cumhuriyeti’ne ait bölgelerde askıya alınacaktır” şeklindedir. Bu nedenlerle bir Kıbrıs Türkü’nün, Rum partisinden aday olması hukuki değildir (Beratlı, 02.02.2019).

Her seçilenin bir millî/etnik kimliği vardır. Seçilenler, AP’de ve diğer AB mekânlarında millî değil ulusötesi yani ‘AB vatandaşı’ gibi düşünmeli ve davranmalıdır. Çünkü AB, ulusçuluğu ve ulusallığı törpüleyerek bir ‘Avrupa halkı/kimliği’ oluşturma isteğindedir. KKTC, AB üyesi değildir. Kaldı ki GKRY’nin AB üyeliği de hukuken sorundur. Kızılyürek sanki kendisini ‘AB üyesi KKTC’nin AB vatandaşı olarak’, ‘AB üyesi GKRY’de seçime girmiş’ gibi değerlendirmekte, anlamakta veya kıyaslamaktadır. Yani AB vatandaşlığına binaen AB üyesi bir ülkeden (KKTC’den) bir başka AB üyesi ülkede (GKRY’de) seçime girme hakkı olduğu izlenimini vermektedir. Son tümcesi, bir başka AB üyesi ülke vatandaşı için doğrudur ve geçerlidir. Fakat Kıbrıs’ta vatandaşlık da seçmenlik de mezkûr uluslararası antlaşmalar ve 1960 Anayasası’nda ‘şahıs’tan çok ‘milliyet’, ‘birey’den çok ‘toplum’ üzerinden düzenlenmiştir. Bu itibarla mesela Macaristan vatandaşı bir ‘şahıs’ ile Kıbrıs’taki bir ‘şahıs’ hukuken ve özellikle seçimler itibarıyla bir tutulmamalıdır.

Seçildikten sonra düzenlediği basın toplantısında kimilerinin AP seçimlerini ulusal seçimlerle karıştırdığını belirtmiştir. Kızılyürek “federal çözümle birlikte Kıbrıs’ın altı sandalyesinden dördünün Kıbrısrum oluşturucu devletine, ikisinin Kıbrıstürk oluşturucu devletine verileceğini” söylemiş ancak “bunun etnik temelde olmayacağını” kaydederek “nasıl Yannis Varufakis Almanya’da aday olduysa, Kıbrıstürk oluşturucu devletinin iki sandalyesinden biri için de Girne’de yaşayacak bir Kıbrıslırumun aday olabileceğini” (AKEL, 30.05.2019) vurgulamıştır.

¹⁴ Metin için bk. www.ktto.net/wp-content/uploads/2014/09/protokol10.doc.

Ama henüz çözüm yoktur. O ise çözüm olmuş gibi ifade etmektedir. Üstelik “çözümle birlikte” diyerek söylediği durumun sadece çözümden sonra söz konusu olabileceğini kendisi de itiraf etmektedir. Normal bir AB üyesi devlette olan AP seçim müktesebatını sanki sorunun çözüldüğü ve birleşik federal bir Kıbrıs Cumhuriyeti'nin olduğu seçim ortamındaymış gibi sunmaktadır. Gelecekteki bir ‘normal devlet’in şartlarıyla mevcut durumu meşrulaştırmaktadır. Bu, bir zaman hatasıdır.

Varufakis hukuken sorunlu bir ülkenin vatandaşı olmadığından, onun AB vatandaşlığı hakkını kullanmasında sorun yoktur. Herhangi bir AB üyesi ülkede AP milletvekili seçmeni ve aday olabilir. Yine AB üyesi bir ülke (örn. Almanya) vatandaşı, bir Türk de aynı haklara sahiptir. Burada sorun, AB vatandaşı bir Türk'ün AP seçimlerinde aday ol(ama)ması değildir. Konu, Kıbrıs gibi hukuken sorunlu bir ülkede, 1960 Anayasası gereği, Türklerin ve Rumların -millî kimliğine bağlanan hukuki aidiyetlikten dolayı- ayrı seçim bölgelerine tabi olmalarıdır. Kızılyürek, bu nedenle ancak hukuken çözümlenmiş bir Kıbrıs Cumhuriyeti'nde Türk seçim bölgesinde seçmen ve aday olabilir.

2. Savına Dair: AB müktesebatı, üye devlet anayasalarının üzerindedir. Ancak GKRY'nin ‘Kıbrıs Cumhuriyeti’ sıfatıyla tek taraflı AB üyelik başvurusu ve üyeliği, Kıbrıs Cumhuriyeti'ni kuran 1960 Antlaşmalarına ve uluslararası hukuka aykırıdır (Mendelson, 2001, pr. 44; Keser, 2012, s. 60). Öncelikle yetki ve temsil açısından sakatlık vardır. Yani Ada ve Türkler adına hareket eden GKRY, iki toplumun yer aldığı düzeneklerden mahrumdur. Örneğin veto yetkili Türk Cumhurbaşkanı Yardımcısı, %30 oranında Türk Temsilciler Meclisi milletvekilleri, 3 adet Türk bakan 1964'ten beri yoktur. Zürih Anlaşması m. 27'de belirtildiği gibi bunlar, Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası'nın temel maddeleri sayıldığından başvuru ve üyelik hem Zürih Anlaşması m. 27'ye hem de Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası'na aykırıdır. Başvuru, Katılım Antlaşması vd. işlemler, bu düzeneklerin olmadığı uzuvlarca gerçekleştirildiğinden geçersizdir (Mendelson, 2001, pr. 17, 22; Aznevi, 2010, ss. 228, 231). Dolayısıyla AP'nin 09.10.2002 tarihli aday ülkelerle ilgili açıklamasına karşılık, KKTC'nin aynı gün yayımladığı bildiride de belirttiği gibi, yetkisi ve egemenliği KKTC sınırlarında biten GKRY, KKTC halkını temsil etmemektedir (Akt. Keser, 2012, s. 70). GKRY, AB'ye *fiili* üye konumunda olduğundan 1960 Antlaşmaları gereği Kıbrıs Cumhuriyeti anayasası, (hâlâ) her şeyin (Kıbrıs'a fiili uygulanan AB kurallarının da) üstündedir.

AB kurallarının GKRY anayasasının üzerinde olduğu kabul edilse bile AB, AP seçimlerinin ulusal kurallar çerçevesinde gerçekleştirileceğini belirtmektedir. Üye devletlerdeki AP seçimlerinin ortak bir yöntemle yapılmasına ilişkin olarak 1976 tarihli Konsey kararı ve *Doğrudan Seçim Hakkındaki Tüzük*, herhangi bir açık hüküm içermemektedir (Bozkurt, Özcan ve Köktaş, 2012, s. 102). Buna karşılık AB'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma (ABİA) m. 223, AP seçimleri için

bir yeknesaklık öngörse de AP bunun için henüz bir öneri hazırlamamıştır. Birçok üye devlet, AP'ye üyelik için nispi temsil dizgesinin bazı tiplerini kullanmaktadır. ABİA m. 223(1)'de benzer bir düzenleme olmasına rağmen hâlâ ortak bir seçim sistemi kabul edilmiş değildir. Seçim konusunda devletler yetkilidir. Yani çerçevenin dışına çıkmadığı müddetçe (örneğin Konsey, AP seçimlerinin 23-26 Mayıs 2019 arasında olmasını kararlaştırmıştır, üye devlet seçimleri bu tarihlerden başka bir tarihte yapamaz) üye devlet, AP seçimlerini kendi ulusal kurallarına göre yürütmektedir. Dolayısıyla AB de seçimlerde ulusal hukuka işaret etmektedir. Bir üye devlet, ülkesindeki AP seçimlerini istediği seçim dizgesi (örneğin bölgesel) ile gerçekleştirebilir.

3. Savına Dair: Uluslararası hukuk metinleri ulusal hukuku etkileyici işlevdedir. GKRY, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'ne taraftır. Bu itibarla AİHS'nin mevzuatını iç hukukuna uyarlamalı ve AİHM kararlarını uygulamalıdır. GKRY, Aziz kararından sonra bunu iç hukukuna aktardığını şu ifadelerle kanıtlamaktadır:

2006'da Hükümetin denetimindeki bölgede ikamet eden Kıbrıslı Türklere tüm ulusal seçimlerde (belediye, meclis ve cumhurbaşkanlığı) seçme ve seçilme hakkı veren 'Cumhuriyet'in Serbest Bölgelerinde İkamet Eden Türk Toplumunu Üyelerinin Seçme ve Seçilme Haklarının Kullanımı (Geçici Hükümler)' [L. 2(I)/2006] yasası adlı özel yasa çıkarmıştır. Meclis seçimleriyle ilgili olarak bu, Rum Toplumuna tahsis edilen 56 sandalyenin doldurulmasıyla ilgilidir. 2004 tarihli Avrupa Parlamentosu Üyelerinin Seçimi Yasası gereği [L. 10(I)/2004, ıslahlı], Kıbrıslı Türkler, Kıbrıs'ta ikamet ettikleri yer neresi olursa olsun, Avrupa Parlamentosu üyeliği seçimlerinde seçme ve seçilme hakkına sahiptir (GKRY, Core, pr. 91).

Bu belgede GKRY, pr. 90'da 'toplumların ayrı ayrı seçilmesi'nden bahsederken, pr. 91'de ise 'AP seçimleri birlikte yapılabilir' diyerek bir çelişki ortaya koymaktadır (Beratlı, 09.02.2019).

Kızılyürek, bu yasaya dayanarak adaylığının hukuka uygunluğu görüşündedir. Fakat bu yasa da hukuki değildir. Zira bu özel yasayı GKRY Temsilciler Meclisi yapmıştır ancak bu mecliste bir tek Türk milletvekili dahi yoktur. Dolayısıyla bu özel yasa da hem 1960 Anayasası'na hem de 10. Protokol'e aykırıdır (Beratlı, 06.02.2019). Hatta Rumların, Türklerin rızasını almadan yaptığı mevcut GKRY Anayasası'na da aykırıdır ve onunla çelişmektedir. Zira o "Temsilciler Meclisi, 5 yıllığına ayrı ayrı seçilen 56'sı Rum, 24'ü Türk Cemaati'nden toplam 80 vekilden ve bir Rum Cumhurbaşkanı ve bir Türk Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan oluşur" (GKRY, "Core, pr. 77) demektedir. Özel yasa bu nedenle de yani kendi anayasasına aykırı bir kurulun (T. Meclisi) yapmış olması nedeniyle meşru değildir. Hem meclis hem de yasa yasadışıdır. Siyaseten de 10. Protokol gereği de Kıbrıslı Türklerin, seçme ve seçilme hakları dâhil, AB içindeki hakları, kendilerinin temsil edilmediği meclislerce düzenlenemez (Beratlı,

06.02.2019; 09.02.2019). Kızılyürek'in adaylığının dolaylı da olsa hukuki olmadığı, adaylığının Kıbrıs'taki hukuki karışıklığa yol açtığı ortadadır.

ç. Kızılyürek'in Görüşü ve Vaatleri

Kızılyürek, federal birleşme yanlısıdır. AB bütünleşmesinden ve özellikle Alman-Fransız uzlaşısından etkilenecek şekilde Kıbrıs'ta da Türklerle Rumların aynı uzlaşmaya varabilecekleri inancındadır. Bu itibarla iki toplumdan kişilerin dâhil olduğu çalışmalar gerçekleştirmiştir. AP milletvekilliği adaylığını kabulü de onun 'birleşik Kıbrıs' ülküsünün bir gereğidir (Kızılyürek, 20.01.2019). Konuşmalarında birleşik Kıbrıs'a çokça vurgu yapmıştır. Örneğin 15.02.2019'da, tanıtım etkinliğindeki konuşmasında Kıbrıs'ın bütünlüğüne değinmiş; Mayıs 2019'daki bir konuşmasında ise Kızılyürek, "taksim kurbanı olan ve yurdumuzun olası kalıcı taksiminden büyük endişe duyan yurttaşları her yerde gördüm" (AKEL, 21.05.2019) demiştir. Bu nedendir ki seçilmesini 'iki toplumun kaynaşması, tam Kıbrıs' ülküsünün hâlâ diri olduğunun göstergesi olarak değerlendirmiştir (Kızılyürek, 02.06.2019). Buna karşılık kendisinin (2005, s. 398) de belirttiği gibi Kıbrıs'ta iki toplum arasında hiçbir zaman kapsayıcı bir 'biz' kavramı oluşmamıştır¹⁵.

AKEL ve Kızılyürek'in seçim kampanyasında ikircikli bir söylem yürüttüğü düşünülmektedir. GKRY'de 'garantilere hayır, Atilla dışarı vb' derken, KKTC tarafında ise Kıbrıslı Türklerin anlayıp duymak istediği gibi 'siyasi eşitlik', 'Türlere yönelik ambargoyu kaldırma' söylemlerini öne çıkarmışlardır (Beratlı, 07.04.2019). Kızılyürek (21.04.2019), bunu reddetmektedir. Bir başka ikircikli yaklaşım da seçim afişlerine yöneliktir. Kızılyürek, AKEL adlı bir 'parti'nin aday olması rağmen, KKTC'deki afişlerinde ve reklamlarında bağımsız bir adaymış gibi sunulmuştur. Bu hem bir taktik hatası hem de seçmeni aldatmaya yönelik bir hareket olarak görülmüştür (Hasgüler, 06.05.2019).

Kızılyürek, KKTC'de oldukça başarılı bir seçim çalışması yürütmesine (Hasgüler, 06.05.2019) rağmen Türkleri sandığa götürememiştir. Bunu Ada'nın kuzeyindeki yönetimin anlayışına bağlamaktadır. Buna karşılık sandığa giden Türklerin oylarını AKEL'e ve kendisine vermelerini sağlamıştır.

AP milletvekili seçildikten sonra Kızılyürek, Kiprianu ile birlikte bir basın toplantısı düzenlemiştir. Burada "Niyazi, Kıbrıs Cumhuriyeti vatandaşdır, bu anlamıyla aynı zamanda AB yurttaşdır. Bu seçimlere hem seçmen, hem aday olarak katılma hakkı vardı ve seçimlere Kıbrıslı Türk toplumunun temsilcisi olarak değil, bu vasfıyla katıldı" (AKEL, 30.05.2019) diyen Kiprianu, Kızılyürek'in seçilmesinin siyasi eşitliğe gerek olmadığını kanıtı olduğunu öne sürülere bu

¹⁵ AKEL'in 2021 GKRY genel seçimlerinde en çok oy kaybeden (%3.3) parti olması, bir açıdan, bir Türk'ü milletvekili seçtirilmesine tepki olarak okunabilir. Yani AKEL ve GKRY seçmeni, birleşmeye 'hayır' demiştir.

görüşlerinin yanlış olduğunu belirtmiştir. Bu önemlidir çünkü siyasi eşitlik Türk toplumu ve Türkiye için vazgeçilmezdir. Kiprianu, Kızılyürek'in seçilmesini eşitliği zayıflatıcı yöne çekmemiştir. Örneğin AKEL'in Kıbrıs Türklerini eritme niyetinde olduğuna dair Töre'nin eleştirisine, amaçlarının bu olmadığı ve Kızılyürek'le iş birliğinin Kıbrıs Türk toplumunun altını oymadığı karşılığını vermiştir. Kiprianu'dan sonra söz alan Kızılyürek, AKEL ile tam bir iş birliği ve oydaşma içinde olacağını, bu ortak girişimin ne kadar tarihsel olacağını kendilerine ve çalışmalarına bağlı olduğunu belirtmiştir (AKEL, 30.05.2019). AKEL ile tam bir iş birliği ve oydaşma içinde olacağını belirtmesi, AKEL'in siyasi çizgisinin dışına çıkmayacağı şeklinde anlaşılabilir. Nitekim o, AKEL'in AP'deki ortağı Sol (Avrupa Birleşik Solu/Kuzey Yeşil Solu) kümesine dâhil olmuştur. Bu küme, Ortadoğu konferansı adı altında bölücü teröristleri AP'de konuşuran ve en sert Türkiye karşıtı kümedir. 8. dönem (2014-2019) AP milletvekili ve partidaşı Takis Hacıyorgi, PKK konferanslarında etkin olmuştur. Hacıyorgi artık AP üyesi değildir. Kızılyürek'in, partisinin çizgisi gereği Sol'da olması nedeniyle en azından Türkiye'ye karşı olumlu bir yaklaşımı olmayabileceği izlenimini doğurmaktadır. Bir açıdan da hem Türk hem de çözümün vazgeçilmez bir aktörü olmasından dolayı zaman zaman Türkiye'ye karşıt olmayan çizgi izleyebilir. Çünkü iki toplumun yakınlaşması için çalışacağını nitekim AB'nin kendilerinden bunu istediğini vurgulamıştır. Kızılyürek, kendisinin ne sadece Kıbrıslı Türklerin ne de sadece Kıbrıslı Rumların oylarıyla seçilmeyi istediğini ve AP seçimlerinin her iki halkın ortak çabasına dair bir fırsat olduğunu söylemiştir (AKEL, 30.05.2019).

Kızılyürek'in gerek adaylığı sürecindeki resmî toplantılarda gerekse seçim ziyaretlerindeki söylemlerinde itidalli davrandığı, aşırıya kaçmayan bir yaklaşımda olduğu görülmüştür. 'Kardeşlik', 'birlik', 'güç birliği', 'milliyetçilik karşıtlığı', 'gelişme', 'refah' tarzı genel söylemlerde bulunmaktadır. Örneğin Kiprianu'yla yaptığı ortak basın toplantısında 'bu ortaklığın amacı Kıbrıs için en iyi olanı yapmak ve bunun için çalışmaktır' (AKEL, 30.05.2019) demiştir. AKEL'in çizgisinde yer almakla birlikte AKEL'in resmî söylemlerini açıkça dillendirmemektedir. Örneğin KKTC'nin devletliği dâhil olmak üzere adanın kuzeyi için 'yasadışı', 'işgal altındaki topraklar' vb. söylemler sarf etmediği, yerleşikler için de keza 'dönmeliler' tarzı ifadeler kullanmadığı anlaşılmaktadır. Kısacası Kızılyürek, anlaşıldığı ve tespit edilebildiği kadarıyla, AKEL'le 'sizin görüşlerinize saygı duyarım ama ben KKTC ile ilgili olumsuz konuşmak istemiyorum' anlamına gelen sanki örtük bir anlaşma içerisindedir. Nitekim yazılarında 'KKTC'den ve onun devletliğinden pek de bahsetmemekte, yerine, sıklıkla 'Kıbrıslı Türkler', 'Kuzey' gibi ifadeleri yeğlemektedir. En azından resmî toplantılarda böyle bir eğilim göstermektedir. Bu itibarla örneğin, müzakerelere dair görüşleri tam olarak bilinmemektedir.

Türkiye'nin gerçekleştirdiği barış harekâtını bir 'etnik milliyetçilik savaşı' olarak gören Kızılyürek, Kıbrıs'ın ikiye bölünmesinden rahatsızlık duymaktadır (Kızılyürek, 20.01.2019). Türk tarafının kazandığını düşündüğü ama aslında kaybettiği bir süreç olarak değerlendirdiği 1974 sonrasını, Kıbrıslı Türklerin derin hüznü hal ve Türklerin uluslararası alanda en az görünürlüğe düştüğü süreç olarak tanımlamaktadır (Kızılyürek, 24.03.2019).

O, Doğu Akdeniz'deki gelişmeler hakkında da Rum savları doğrultusunda fikir beyan etmiştir. GKRY'nin Doğu Akdeniz'deki enerji siyasasına Türkiye'nin gerilim siyasetiyle karşılık verdiği ve Türkiye'nin doğalgaz arama çalışmalarının yasal olmadığı görüşündedir (Kızılyürek, 21.07.2019). Bu çerçevede iki temel vaadi vardır: 1) Kıbrıs Türklerinin uluslararası alandaki görünürlüğünü artırmak. Türklerin gerek 1974 öncesinde gerekse sonrasında dünyada bir tecride maruz kalmasından hareketle, milletvekili seçilmesi halinde bunun son bulması yönünde gayret gösterecektir (Kızılyürek, 20.01.2019). Lakin bu, Kıbrıs Türk toplumunun temsilcisi olacağı şeklinde anlaşılmalıdır. Çünkü birleşme ve ortaklık yanlısı fikirlere sahip biri olarak, kendi ifadesiyle, Kıbrıs Türk toplumunu temsil etme konusunda "Benim ne böyle bir iddiam, ne de böyle bir niyetim vardır. Ben seçilirse Kıbrıslı Türklerin hakkı olan iki sandalyeden birine oturmayacağım. Avrupa Parlamentosunda oturacak olan 6 Kıbrıslı Rum'dan birinin sandalyesine oturacağım" (Kızılyürek, 27.01.2019) demektedir. "6 Kıbrıslı Rum'dan birinin" ifadesi hem yanlıştır hem de görüşüne aykırıdır. Zira milletvekillikleri sadece Rumlara tahsis edilmiş değildir. Bu itibarla "6 Kıbrıslıdan birinin" demesi uygun olurdu.

2) Türkçenin AB resmî dili olmasını sağlamak. Kızılyürek'e göre Kıbrıs Türkleri, GKRY'nin AB üyeliğinden sonra AB nimetlerinden ya hiç yararlanamamışlar ya da çok az yararlanmışlardır. Bunun bir nedeni, çözümsüzlük olup diğer bir nedeni de Türkçenin çalışma dili yapılmamasıdır (Kızılyürek, 28.04.2019). Kızılyürek 'çalışma dili' ile muhtemelen 'resmî dili' kastetmektedir. Zira AB'de bu ikisi, farklı kavramlardır. AB'nin 24 resmî dili varken yalnızca üç çalışma dili - İngilizce, Fransızca ve Almanca hatta Avrupa Merkez Bankası'nda yalnızca İngilizce- vardır. Kızılyürek'in bu iki amacı o kadar belirgindir ki onu tanıyanlar da bu yönlerini öne çıkarmaktadır¹⁶.

¹⁶ Bunlardan biri de Lüle'dir. Bk. Zeynel Lüle, "Niyazi Kızılyürek AP yolunda", 22.01.2019, <https://t24.com.tr/yazarlar/zeynel-lule/niyazi-kizilyurek-ap-yolunda,21448>.

Sonuç

GKRY'nin kayıtlarında 80.000'den fazla olduğu belirtilen Türk seçmen, oy bakımından önemli bir güçtür. 2019 AP seçimlerinde en çok oy alan ikinci parti olan AKEL'in 77.241 oyla iki milletvekili çıkardığı dikkate alındığında, Türklerin de sadece iki Türk adaya yönelmesi halinde iki milletvekili seçtirme olanağı olduğu belirtilebilir. Fakat sorunun mihenk noktası nicel oy gücüne dayalı olarak milletvekilliği kazanmak değil, KKTC (veya Kuzey) kotasıyla iki milletvekilliği kazanmaktır. Eğer nicel oyla bir kazanım amaçlansaydı KKTC'de yaşayan Türkler, her AP seçimine azami derecede katılım sağlardı. Kıbrıs Türkleri, Kosovalı Arnavutların bağımsızlık öncesi yaptığı gibi, Rum devletine tabi olmamak adına kazanacaklarının kesin olduğu seçimlere bile girmemektedirler.

DİSİ ve diğer partilerin (özellikle ırkçılar) seçim söylemlerinin gösterdiği gibi GKRY yönetici ve partileri, Kıbrıs Türkleriyle 'siyasi eşitlik' temelinde birleşmeyi kabullenmemektedir. Dahası Türklerin Kıbrıs siyasetine dahline sıcak bakmamakta hatta Kıbrıs Türklerini 'yabancı' olarak görmektedirler (Kızılyürek, 19.05.2019).

Kızılyürek'in bir GKRY partisince aday gösterilmesi, GKRY partilerinin 80.000'den fazla olan Türk oylarına talip olmaları sürecinin bir başlangıcı olabilir. Bundan sonraki seçimlerde, GKRY partilerinin iç rekabetlerinde üstünlük kurmak amacıyla Türk oylarına, Türk adaylar göstererek veya Türk oluşumlarıyla ittifaklar kurarak talip olacakları düşünülebilir. Mevcut GKRY siyasetinin çoğunun milliyetçi yaklaşımlarının ağır basması nedeniyle bu ihtimal, kısa vadede düşüğe de AKEL'in açtığı yolun diğer Rum partilerince izlenmesi olasıdır.

AKEL'in bu ortaklık yaklaşımı (bir Türk'ü aday göstermesi), gerek Kıbrıs Türk toplumuna gerekse uluslararası topluma yönelik bir defaya mahsus bir simgesellik davranışı da olabilir. Kızılyürek'in adaylığının simgesellik güdüsüyle gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini zaman gösterecektir.

Bu dip dalga girişim, Kıbrıs'ın birleşmesine katkı yapmaya yönelik girişime bir örnektir ancak başarısız olmuştur. AKEL, Kızılyürek ve diğer birleşmeci girişimlerin gayretleri, yeterli dip dalgayı gerçekleştirilememiştir. Çünkü;

- a) Bir Türk'ün adaylığı, Kıbrıs Türk toplumunun kitlesel bir şekilde seçimlere katılımını sağlayamamıştır. Bu da iki hususu göstermektedir. Birincisi, Kıbrıs sorununun başat aktörlerinin dâhil olmadığı bir girişim, başarı getirmemektedir. İkincisi, taraflar arasındaki asıl ve en önemli sorun 'güven'dir. AKEL dâhil GKRY tarafı, Türkiye'nin bir gün Ada'nın tamamını ele geçireceğini düşünürken KKTC ve Türk tarafı ise yine AKEL dâhil tüm Rum yönetici ve partilerinin kendilerini 'azınlık yapma', 'eritme' ve

nihayetinde 'Enosis'i gerçekleştirme (gizli) gündemlerinin olduğunu düşünmektedir.

- b) Türkiye ile Yunanistan arasındaki gerginlik azalmamış, bilakis artarak devam etmiştir.
- c) İki halk arasında belirgin bir yakınlaşma olmamıştır.
- ç) Sonraki seçimlerde federal çözüm yanlıları, -Akıncı'yı- tekrar cumhurbaşkanı seçtirememiştir. Aksine iki devletliliği savunan Tatar, Ekim 2020'de Cumhurbaşkanı seçilmiştir.

Türkiye'nin ve KKTC'nin Kızılyürek'e Türkçe'nin AB resmî dili olması konusunda destek vermesi gerekmektedir. Yalnız bunu, ağırlıklı olarak sivil toplum kuruluşları aracılığıyla yapmalıdır. İlâveten kişiden bağımsız olarak, dil konusunu başta gerek Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu gerekse Türkiye-AB Ortaklık Konseyi toplantıları olmak üzere resmî görüşmelerde sıkça gündeme getirmelidir.

Kaynakça

- AKEL. (Emekçi Halkın İlerici Partisi / Progressive Party of the Working People / Anorthotikon Komma Ergazemenou Laou) (11.02.2014). Tarihçe, m. 21-22, 29-31, 34, 37, 41, 44-46, 48-52. 26.11.2021 tarihinde <https://www.akel.org.cy/tr/> adresinden erişildi.
- AKEL. (10.06.2014a). Faşizme Karşı Direniş ve Türkiye'nin İşgali. 26.11.2021 tarihinde <https://www.akel.org.cy/tr/fasizme-karsi-direnis-ve-turkiyenin-isgali/> adresinden erişildi.
- AKEL. (10.06.2014b). Zor Yıllar. 26.11.2021 tarihinde <https://www.akel.org.cy/tr/zor-%CF%85illar/> adresinden erişildi.
- AKEL. (07.06.2015). AKEL'in 22. Kongresi'nin Kıbrıs sorunu hakkındaki bildirgesi. 26.11.2021 tarihinde <https://www.akel.org.cy/tr/akelin-22-kongresinin-kibris-sorunu-hakkindaki-bildirgesi/> adresinden erişildi.
- AKEL. (26.01.2019). AKEL-Sol-Yeni Güçler Avrupa Parlamentosu Milletvekili Adaylarının Sunumunda AKEL Genel Sekreteri Andros Kiprianu Tarafından Yapılan Konuşma. 31.07.2022 tarihinde <https://www.akel.org.cy/tr/akel-sol-yeni-gucleravrupa-parlamentosu-milletvekili-adaylarinin-sunumunda-akel-genel-sekreteri-andros-kiprianu-tarafindan-yapilan-konusma/> adresinden erişildi.
- AKEL. (16.02.2019). Avrupa Parlamentosu Milletvekili Adaylarının Kıbrıstürk Toplumuna Sunumu Etkinliğinde AKEL Genel Sekreteri Andros Kiprianu Tarafından Yapılan Konuşma. 28.11.2021 tarihinde <https://www.akel.org.cy/tr/avrupa-parlamentosu-milletvekili-adaylarinin-kibris Turk-toplumuna-sunumu-etkinliginde-akel-genel-sekreteri-andros-kiprianu-tarafindan-yapilan-konusma/> adresinden erişildi.

- AKEL. (21.02.2019). Avrupa Parlamentosu Adaylarının Kıbrıstürk Toplumuna Sunumu Etkinliğinde Milletvekili Adayı Yorgos Kukumas'ın Konuşması. 21.03.2022 tarihinde <https://www.akel.org.cy/tr/avrupa-parlamentosu-adaylarinin-kibris-turk-toplumuna-sunumu-etkinliginde-milletvekili-adayi-yorgos-kukumasin-konusmasi/> adresinden erişildi.
- AKEL. (23.02.2019). “Kritik Kavşaktaki Avrupa” Konulu Panelde AKEL Genel Sekreteri Andros Kiprianu'nun Konuşması. 22.07.2019 tarihinde <https://www.akel.org.cy/tr/kritik-kavsaktaki-avrupa-konulu-panelde-akel-genel-sekreteri-andros-kiprianunun-konusmasi/> adresinden erişildi.
- AKEL. (20.05.2019). AKEL Genel Sekreteri Andros Kiprianu'nun Seçim Miting'inde Yaptığı Konuşma. 28.10.2021 tarihinde <https://www.akel.org.cy/tr/akel-genel-sekreteri-andros-kiprianunun-secim-mitinginde-yaptigi-konusma/> adresinden erişildi.
- AKEL. (21.05.2019). AKEL AP Adayı Niyazi Kızılyürek'in Seçim Mitinginde Yaptığı Konuşma. 09.10.2021 tarihinde <https://www.akel.org.cy/tr/akel-ap-adayi-niyazi-kizilyurekin-secim-mitinginde-yaptigi-konusma/> adresinden erişildi.
- AKEL. (27.05.2019). 26 Mayıs Avrupa Parlamentosu Seçimlerinde Kıbrıslıların Oy Verdiği Özel Seçim Merkezlerindeki Sonuçlar. 24.3.2021 tarihinde <https://www.akel.org.cy/tr/26-mayis-avrupa-parlamentosu-secimlerinde-kibrisli-turklerin-oy-verdigi-ozel-secim-merkezlerindeki-sonuclar/?fbclid=IwAR0sJmcUV9Wcb9xDX0y2esH9bqtT5m4wJLB2R2NSC9g10iYpApvNGBH5mdk> adresinden erişildi.
- AKEL. (30.05.2019). AKEL Genel Sekreteri Kiprianu ve AP Milletvekili Kızılyürek Basın Toplantısı Düzenledi. 26.11.2021 tarihinde <https://www.akel.org.cy/tr/akel-genel-sekreteri-kiprianu-ve-ap-milletvekili-kizilyurek-basin-toplantisi-duzenledi/> adresinden erişildi.
- AKEL. (29.06.2019). AKEL Merkez Komitesi Avrupa Parlamentosu Seçim Sonuçlarını Değerlendirdi. 05.11.2021 tarihinde <https://www.akel.org.cy/tr/akel-merkez-komitesi-avrupa-parlamentosu-secim-sonuclarini-degerlendirdi/> adresinden erişildi.
- AKEL. (12.07.2019). Karşı Karşıya Olduğumuz Tüm Sorunları Aşmanın Tek Yolu Kıbrıs Sorununun Çözümünden Geçer. 26.11.2021 tarihinde <https://www.akel.org.cy/tr/karsi-karsiya-oldugumuz-tum-sorunlari-asmanin-tek-yolu-kibris-sorununun-cozumunden-gecer/> adresinden erişildi.
- Arı, T. (2002). *Uluslararası İlişkiler Teorileri* (2. bs). İstanbul: Alfa.
- Aznevi, F. (2010). Kıbrıs Cumhuriyeti'nin 1 Mayıs 2004 Tarihinde Avrupa Toplulukları Birliği Komisyonu'na Tam Üye Sıfatıyla Birlik Üyeliğine Katılması Kararının; Avrupa Toplulukları Hukuku, Uluslararası Hukuk, Kıbrıs Cumhuriyeti ve KKTC İç Hukuku Açısından Değerlendirilmesi, *Avrupa Toplulukları Adalet Divanı Nezdinde Başvurulabilecek Yargı Yolları. Ankara Barosu Dergisi*, 68(3), 223-248.
- Beratlı, N. (03.02.2019). Anayasa'ları mahkeme mi yazar? Siyaset mi?. *Kıbrıs Postası*. 25.11.2021 tarihinde http://www.kibrispostasi.com/c1-KIBRIS_POSTASI_GAZETESI/j57/a34183-Anayasalari-mahkeme-mi-yazar-Siyaset-mi adresinden erişilmiştir.

- Beratlı, N. (23.02.2019). Ben bunların yoldaşı değilim.... *Kıbrıs Postası*. 19.03.2022 tarihinde http://www.kibrispostasi.com/c1-KIBRIS_POSTASI_GAZETESI/j57/a34292-Ben-bunlarin-yoldasi-degilim adresinden erişilmiştir.
- Beratlı, N. (02.06.2019). Kıbrıslı Rumlar AP Seçimlerini Yaptı - 2. *Kıbrıs Postası*. 26.07.2019 tarihinde http://www.kibrispostasi.com/c1-KIBRIS_POSTASI_GAZETESI/j57/a34708-Kibrisli-Rumlar-AP-secimlerini-yapti--2 adresinden erişilmiştir.
- Beratlı, N. (10.02.2019). Neden hata yapıyor?. *Kıbrıs Postası*. 27.11.2021 tarihinde http://www.kibrispostasi.com/c1-KIBRIS_POSTASI_GAZETESI/j57/a34219-Neden-hata-yapiyor adresinden erişilmiştir.
- Beratlı, N. (06.02.2019). Niyazi Kızılyürek yanılıyor. *Kıbrıs Postası*. 27.11.2021 tarihinde http://www.kibrispostasi.com/c1-KIBRIS_POSTASI_GAZETESI/j57/a34202-Niyazi-Kizilyurek-yaniliyor adresinden erişilmiştir.
- Beratlı, N. (09.02.2019). Niyazi telefon etti.... *Kıbrıs Postası*. 26.07.2019 tarihinde http://www.kibrispostasi.com/c1-KIBRIS_POSTASI_GAZETESI/j57/a34217-Niyazi-telefon-etti adresinden erişilmiştir.
- Beratlı, N. (02.02.2019). Sevgili Niyazi, yanlışta ısrar etme.... *Kıbrıs Postası*. 28.10.2021 tarihinde http://www.kibrispostasi.com/c1-KIBRIS_POSTASI_GAZETESI/j57/a34175-Sevgili-Niyazi-yanlista-ısrar-etme adresinden erişilmiştir.
- Beratlı, N. (07.04.2019). Ya Ondansın ya Bundan. *Kıbrıs Postası*. 26.11.2021 tarihinde http://www.kibrispostasi.com/c1-KIBRIS_POSTASI_GAZETESI/j57/a34481-Ya-ondansin-ya-bundan adresinden erişilmiştir.
- Bozkurt, E., Özcan, M. ve Köktaş, A. (2012). *Avrupa Birliği Hukuku* (6. bs). Ankara: Yetkin Yay.
- Çolak, Y. (2003). Annan Belgesi'nde Kıbrıs Vatandaşlığı. E. Efegil (Ed.), *Temel Konular Işığında Annan Belgesi'nin Analizi* (2. bs.) içinde (ss. 65-75). İstanbul: Gündoğan Yay.
- Düzgün, B. (2008). *Kıbrıs'ta Ümit ve Hüsrân: Annan Planı'ndan Referandum'a Bir Dönemin Perde Arkası*. Ankara: Ayraç Yay.
- European Parliament. (27.05.2019). 2019 European Election Results. 23.07.2019 tarihinde <https://www.election-results.eu/national-results/cyprus/2019-2024/> adresinden erişilmiştir.
- European Parliament. (11.06.2019). 2019 European Election Results. 12.06.2019 tarihinde <https://www.election-results.eu/tools/comparative-tool/> adresinden erişilmiştir.

- GKRY Basın ve Enformasyon Dairesi. (27.05.2019). 2019 Avrupa Parlamentosu Seçimleri: Genel Seçim Kurulu Başkanı Tarafından Nihai Sonuçların Açıklanması. 08.07.2019 tarihinde <https://euroelections2019.gov.cy/tr/genel-se%C3%A7im-kurulu-ba%C5%9Fkan%C4%B1-taraf%C4%B1ndan-nihai-sonu%C3%A7lar%C4%B1n-a%C3%A7%C4%B1klanma%C4%B1.html> adresinden erişilmiştir.
- GKRY Basın ve Enformasyon Dairesi. (2019). Adaylar. 18.03.2022 tarihinde <https://euroelections2019.gov.cy/tr/adaylar.html> adresinden erişilmiştir.
- GKRY. Core Document, The Republic of Cyprus. 26.07.2019 tarihinde [http://www.olc.gov.cy/olc/olc.nsf/all/97D28762FA1E293342257A9100317D3C/\\$file/CORE%20DOCUMENT%20-%20FINAL.pdf?openelement](http://www.olc.gov.cy/olc/olc.nsf/all/97D28762FA1E293342257A9100317D3C/$file/CORE%20DOCUMENT%20-%20FINAL.pdf?openelement) adresinden erişilmiştir.
- GKRY Merkezî Seçim Hizmeti. 07/05/2019 - Αριθμός Εκλογικών Κεντρών. 08.07.2019 tarihinde <http://www.moi.gov.cy/moi/moi.nsf/All/8492265574C0AB85C2258313001E9353?OpenDocument> adresinden erişilmiştir.
- GKRY Merkezî Seçim Hizmeti. 07/05/2019 - Ωρεσ Ψηφοφοριασ - Εκλογικα Κεντρα Εξωτερικου. 08.07.2019 tarihinde <http://www.moi.gov.cy/moi/moi.nsf/All/8492265574C0AB85C2258313001E9353?OpenDocument> adresinden erişilmiştir.
- GKRY Merkezî Seçim Hizmeti. (Ağustos 2018). Avrupa Parlamentosu Üyelerinin Seçimi 26 Mayıs 2019. 23.07.2019 tarihinde [http://www.moi.gov.cy/moi/moi.nsf/All/8492265574C0AB85C2258313001E9353/\\$file/060818%20AVRUPA%20PARLAMENTOSU%20SECIMLERI%202019.pdf](http://www.moi.gov.cy/moi/moi.nsf/All/8492265574C0AB85C2258313001E9353/$file/060818%20AVRUPA%20PARLAMENTOSU%20SECIMLERI%202019.pdf) adresinden erişilmiştir.
- GKRY Merkezî Seçim Hizmeti. Avrupa Seçimleri 2004. 08.07.2019 tarihinde http://results.elections.moi.gov.cy/Turkish/EUROPEAN_ELECTIONS_2004/Islandwide adresinden erişilmiştir.
- GKRY Merkezî Seçim Hizmeti. Avrupa Seçimleri 2014. 04.11.2021 tarihinde http://results.elections.moi.gov.cy/Turkish/EUROPEAN_ELECTIONS_2014/Islandwide adresinden erişilmiştir.
- Hasgüler, M. (06.05.2019). Papaz kotasından AKEL kotasına. 07.08.2019 tarihinde <https://www.kibrisgazetesi.com/papaz-kotasından-akel-kotasına-makale,8113.html> adresinden erişilmiştir.
- Hasgüler, M. (03.06.2019). “Çanlar Kimin İçin Çalıyor?”. 07.08.2019 tarihinde <https://www.kibrisgazetesi.com/canlar-kimin-icin-caliyor-makale,8350.html> adresinden erişilmiştir.
- Havadis Kıbrıs*. (12.03.2019). Tatar: Kızılyürek’in adaylığı KKTC’yi zafiyete uğratacak bir meseledir. 22.03.2021 tarihinde <https://www.havadiskibris.com/tatar-kizilyurekin-adayligi-kktcy-zafiyete-ugratacak-bir-meseledir/> adresinden erişilmiştir.
- Keser, U. (2012). Doğu Akdeniz’de Güvenlik ve Kıbrıs Adasının Stratejik Pozisyonu. *Atılım Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 57-80.

- Kıbrıs Sosyalist Partisi. (25.04.2019). AB Parlamentosuna Neden Gitmek İstiyoruz?. 25.07.2019 tarihinde <http://www.kibrissosyalistpartisi.com/bildiriler/ab-parlamentosuna-neden-gitmek-istiyoruz/> adresinden erişilmiştir.
- Kıbrıs Sosyalist Partisi. (21.06.2019). Kıbrıs Sorununda Çözumsuzlük Kalıcılaştırılıyor!. 05.11.2021 tarihinde <http://www.kibrissosyalistpartisi.com/bildiriler/kibris-sorununda-cozumsuzluk-kalicilastiriliyor/> adresinden erişilmiştir.
- Kızılyürek, N. (2005). *Doğmamış Bir Devletin Tarihi: Birleşik Kıbrıs Cumhuriyeti* (2. bs.). İstanbul: İletişim Yay.
- Kızılyürek, N. (2016). *Bir Hınç ve Şiddet Tarihi: Kıbrıs'ta Statü Kavgası ve Etnik Çatışma*. İstanbul: Bilgi Üniv. Yay.
- Kızılyürek, N. (20.01.2019). Neden Aday Oldum?. 05.08.2019 tarihinde <http://www.yeniduzen.com/neden-aday-oldum-13518yy.htm> adresinden erişilmiştir.
- Kızılyürek, N. (27.01.2019). AP Seçimleri: Gerçekler ve Mitoslar. 19.03.2022 tarihinde <http://www.yeniduzen.com/ap-secimleri-gercekler-ve-mitoslar-13546yy.htm> adresinden erişilmiştir.
- Kızılyürek, N. (24.03.2019). Kıbrıslı Türklerin Melankolisi ve AP Seçimleri. 24.03.2021 tarihinde <http://www.yeniduzen.com/kibrisli-turklerin-melankolisi-ve-ap-secimleri-13779yy.htm> adresinden erişilmiştir.
- Kızılyürek, N. (14.04.2019). “Ödünç Oy” Değil, Asli Unsuruz!. 18.03.2022 tarihinde <http://www.yeniduzen.com/odunc-oy-degil-asli-unsuruz-13864yy.htm> adresinden erişilmiştir.
- Kızılyürek, N. (21.04.2019). Seçim Kampanyasından Bazı Notlar. 05.08.2019 tarihinde <http://www.yeniduzen.com/secim-kampanyasindan-bazi-notlar-13896yy.htm> adresinden erişilmiştir.
- Kızılyürek, N. (28.04.2019). Gençler ve Yeniden Başlamak. 09.12.2022 tarihinde <http://www.yeniduzen.com/gencler-ve-yeniden-baslamak-13928yy.htm> adresinden erişilmiştir.
- Kızılyürek, N. (19.05.2019). Son Virajda AP Seçimleri ve Kıbrıslı Türkler. 05.08.2019 tarihinde <http://www.yeniduzen.com/son-virajda-ap-secimleri-ve-kibrisli-turkler-14014yy.htm> adresinden erişilmiştir.
- Kızılyürek, N. (02.06.2019). Kıbrıs'ta Ütopyanın Dirilişi. 05.08.2019 tarihinde <http://www.yeniduzen.com/kibrista-utopyanin-dirilisi-14073yy.htm> adresinden erişilmiştir.
- Kızılyürek, N. (21.07.2019). Kendini Gerçekleştiren Kehanetler. 05.08.2019 tarihinde <http://www.yeniduzen.com/kendini-gerceklestiren-kehanetler-14261yy.htm> adresinden erişilmiştir.
- KKTC'nin Avrupa Parlamentosu'nda Temsilinde Kritik Dönemeç. (30.05.2013). 17.03.2021 tarihinde <https://www.haberler.com/kktc-nin-avrupa-parlamentosu-nda-temsilinde-kritik-4682746-haberi/> adresinden erişilmiştir.
- Mendelson, M. (12.09.2001). *Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Avrupa Birliğine Üyelik İçin Yaptığı Başvuruya İlişkin İlave Mütalaa*. T.C. Londra Büyükelçiliği ve TOBB.

- Sol (Avrupa Birleşik Solu / Kuzey Yeşil Solu). 16.07.2019 tarih ve B9-0028/2019 sayılı karar önerisi. 15.03.2021 tarihinde http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-9-2019-0028_EN.html adresinden erişilmiştir.
- Soyer, F. S. (30.01.2019). Niyazi Kızılyürek'in AP Adaylığı ve "Ortak Hain". 22.03.2021 tarihinde <http://ferdisabitsoyer.org/blogs/74> adresinden erişildi.
- Taçoy, H. (22.01.2019). Niyazi Kızılyürek'in AKEL'den AP adaylığı sonrasında....
Kanal T.
- Tamçelik, S. (1998). Kıbrıs Rum Komünist Partisi'nin (Akel) 3-6 Mart 1966 Tarihli XI. Kurultayı'nda Aldığı Enosis (İlhâk) Kararı ve S.S.C.B.'nin Kıbrıs Politikası. *İkinci Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı, Cilt II (Tarih - Kıbrıs Sorunu)* içinde (ss. 9-56).